

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 160/18

Λουξεμβούργο, 25 Οκτωβρίου 2018

Απόφαση στην υπόθεση C-331/17
Marina Sciotto κατά Fondazione Teatro dell'Opera di Roma

Οι εργαζόμενοι του κλάδου δραστηριότητας των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής δεν μπορούν να αποκλείονται από την προστασία έναντι της καταχρήσεως των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου

Η Martina Sciotto απασχολήθηκε από το 2007 έως το 2011 ως χορεύτρια στο μπαλέτο του Fondazione Teatro dell'Opera di Roma βάσει περισσότερων της μιας συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Το 2012, ζήτησε από το Tribunale di Roma (πρωτοδικείο της Ρώμης, Ιταλία) να αναγνωριστεί ο παράνομος χαρακτήρας της ορισμένης διάρκειας των εν λόγω συμβάσεων και να μετατραπεί η σχέση εργασίας της σε σύμβαση αορίστου χρόνου.

Το 2013, το Tribunale di Roma απέρριψε την ως άνω αγωγή με το αιτιολογικό ότι η ειδική εθνική ρύθμιση που έχει εφαρμογή στα ιδρύματα λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής αποκλείει την εφαρμογή σε αυτά των κανόνων που διέπουν τις συμβάσεις εργασίας του κοινού δικαίου, με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται η μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου που συνάπτουν τα ιδρύματα αυτά σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου.

Το Corte d'appello di Roma (εφετείο της Ρώμης, Ιταλία), το οποίο επελήφθη της διαφοράς σε δεύτερο βαθμό, ερωτά το Δικαστήριο εάν το δίκαιο της Ένωσης ¹ αντιτίθεται σε **εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τον κλάδο δραστηριότητας των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής από την εφαρμογή των γενικών κανόνων του εργατικού δικαίου** που επιβάλλουν, σε περίπτωση καταχρήσεως των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου, την αυτόματη μετατροπή της συμβάσεως ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου, αν η σχέση εργασίας συνεχίζεται πέραν μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας.

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι η **συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου αντιτίθεται σε μια τέτοια εθνική ρύθμιση, όταν το κράτος μέλος δεν προβλέπει κανένα άλλο αποτελεσματικό μέτρο για την πάταξη των καταχρηστικών πρακτικών που διαπιστώνονται στον κλάδο αυτόν.**

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η συμφωνία-πλαίσιο προβλέπει μέτρα ελάχιστης προστασίας, προκειμένου να μην καθίσταται επισφαλέστερη η κατάσταση των εργαζομένων ². Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λάβουν ένα τουλάχιστον από τα προληπτικά μέτρα που προβλέπει η συμφωνία-πλαίσιο ³, ενώ διατηρούν συναφώς ένα περιθώριο εκτιμήσεως και την ευχέρεια να

¹ Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο) και έχει προσαρτηθεί στην οδηγία 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ 1999, L 175, σ. 43)

² Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2006, Adeneler κ.λπ. (C-212/04, βλ. επίσης ανακοινωθέν τύπου αριθ. 54/06), της 26ης Νοεμβρίου 2014, Mascolo κ.λπ. (συνεκδικασθείσες αποφάσεις C-22/13 κ.λπ., βλ. επίσης ανακοινωθέν τύπου αριθ. 161/14), και της 7ης Μαρτίου 2018, Santoro (C-494/16).

³ Η συμφωνία-πλαίσιο επιβάλλει στα κράτη μέλη τη λήψη ενός τουλάχιστον από τα ακόλουθα μέτρα: καθορισμό αντικειμενικών λόγων που να δικαιολογούν την ανανέωση των συμβάσεων ή καθορισμό της μέγιστης συνολικής διάρκειας των συμβάσεων ή του αριθμού των ανανεώσεών τους. Εξάλλου, για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της συμφωνίας-πλαισίου απαιτείται, σε περίπτωση καταχρηστικής συνάψεως διαδοχικών συμβάσεων εργασίας, η εφαρμογή κυρώσεων. Το σχετικό μέτρο πρέπει να είναι αναλογικό, αποτελεσματικό και αποτρεπτικό (4η παράγραφος του ανακοινωθέντος τύπου 161/14, Mascolo).

λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των συγκεκριμένων κλάδων δραστηριοτήτων ή/και ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων⁴.

Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η ιταλική ρύθμιση που αφορά τον κλάδο δραστηριότητας των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής δεν θέτει κανένα από τα όρια που προβλέπει η συμφωνία-πλαίσιο σχετικά με τη μέγιστη συνολική διάρκεια των συμβάσεων αυτών ή με τον αριθμό ανανεώσεων τους. Επιπλέον, η χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου στον κλάδο αυτόν δεν φαίνεται να δικαιολογείται από κάποιον αντικειμενικό λόγο. Το Δικαστήριο παρατηρεί συναφώς τα εξής:

- ο δημόσιος χαρακτήρας των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής δεν ασκεί επιρροή στην προστασία που παρέχει στους εργαζομένους η συμφωνία-πλαίσιο, καθόσον αυτή εφαρμόζεται στο σύνολο των εργαζομένων, ανεξαρτήτως του δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα του εργοδότη·

- το γεγονός ότι η Ιταλία χρησιμοποιούσε κατά παράδοση συμβάσεις ορισμένου χρόνου στον συγκεκριμένο κλάδο δεν την απαλλάσσει από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία-πλαίσιο·

- από τη δικογραφία δεν προκύπτει κάποιος λόγος για τον οποίον οι σκοποί της αναπτύξεως του ιταλικού πολιτισμού και της διαφυλάξεως της ιταλικής ιστορικής και καλλιτεχνικής κληρονομιάς επιβάλλουν στους εργοδότες του πολιτιστικού και καλλιτεχνικού κλάδου να προσλαμβάνουν προσωπικό με συμβάσεις ορισμένου χρόνου·

- από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι η ανανέωση συμβάσεων ορισμένου χρόνου δικαιολογούνταν από προσωρινές ανάγκες του εργοδότη. Προκύπτει, αντιθέτως, ότι η M. Sciotto απασχολούνταν επί πολλά έτη με παρόμοια πάντοτε καθήκοντα και, επομένως, για τις ανάγκες του συνήθους προγραμματισμού (πράγμα που θα πρέπει να εξακριβώσουν οι εθνικοί δικαστές)·

- οι λόγοι δημοσιονομικής φύσεως δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την απόλυτη έλλειψη μέτρων που αποτρέπουν την καταχρηστική σύναψη διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου·

- από τον φάκελο δεν προκύπτει ότι η ανανέωση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου ανταποκρινόταν στην ανάγκη να αντικατασταθούν μέλη του προσωπικού εν αναμονή της περατώσεως διαγωνισμών για την πρόσληψη εργαζομένων αορίστου χρόνου.

Όσον αφορά τα μέτρα για την πάταξη της καταχρήσεως των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η συμφωνία-πλαίσιο δεν επιβάλλει γενική υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν τη **μετατροπή σε σύμβαση αορίστου χρόνου**. Εντούτοις, **όταν η εθνική ρύθμιση απαγορεύει τη συγκεκριμένη αυτή έννομη συνέπεια σε έναν συγκεκριμένο κλάδο** (εν προκειμένω, στον κλάδο των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής), **πρέπει να προβλέπεται για τον κλάδο αυτόν άλλο αποτελεσματικό μέτρο για την αποτροπή και, ενδεχομένως, για την πάταξη της καταχρήσεως διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου**. Στους εθνικούς δικαστές απόκειται να εξακριβώσουν αν τέτοιο μέτρο υφίσταται στην εσωτερική έννομη τάξη⁵ και αν έχει αρκούντως **αποτελεσματικό, αποτρεπτικό και σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας χαρακτήρα** ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της συμφωνίας-πλαisiού.

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι εθνικοί δικαστές, σε περίπτωση που διαπιστώσουν ότι η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει άλλο αποτελεσματικό μέτρο για την αποτροπή και την πάταξη των καταχρηστικών πρακτικών εις βάρος του προσωπικού του κλάδου των ιδρυμάτων λυρικής τέχνης και συμφωνικής μουσικής, **υποχρεούνται πάντως να ερμηνεύσουν το εθνικό δίκαιο, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπον ώστε να τιμωρείται δεόντως η κατάχρηση αυτή και να εξαλείφονται οι συνέπειες της παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης, επιβάλλοντας, παραδείγματος χάριν, την προβλεπόμενη από τους γενικούς κανόνες του εργατικού**

⁴ Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου ([C-238/14](#), βλ. επίσης ανακοινωθέν τύπου αριθ. [21/15](#)).

⁵ Η Ιταλική Κυβέρνηση προέβαλε συναφώς ως αποτελεσματικό μέτρο την ευθύνη λογοδοσίας των διοικητικών στελεχών.

δικαίου αυτόματη μετατροπή της συμβάσεως ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου αν η σχέση εργασίας συνεχίζεται πέραν μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106